

GIÁO DỤC LIÊM CHÍNH TRONG PHÒNG CHỐNG THAM NHŨNG CỦA TRUNG QUỐC – BÀI HỌC KINH NGHIỆM CHO VIỆT NAM

Hoàng Kim Oanh

Khoa Kinh tế chính trị - Học viện Báo chí và tuyên truyền

Email: hko01281979@gmail.com

Tóm tắt: Đảng Cộng sản Trung Quốc luôn luôn coi trừng trị và phòng ngừa tham nhũng là nhiệm vụ chính trị quan trọng, do đó, đã xây dựng được hệ thống chế độ chống tham nhũng, đề xướng liêm khiết phù hợp với tình hình đất nước Trung Quốc, tạo sự bảo đảm mạnh mẽ cho phát triển lành mạnh kinh tế - xã hội và không ngừng nâng cao năng lực cầm quyền của Đảng. Bài viết trên cơ sở phân tích những lợi ích đem lại từ việc giáo dục liêm chính trong phòng chống tham nhũng của Trung Quốc, rút ra bài học cho Việt Nam trong bối cảnh bước vào kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc.

Từ khóa: Giáo dục liêm chính, Trung Quốc, kinh nghiệm, phòng chống tham nhũng

INTEGRITY EDUCATION IN CHINA'S ANTI-CORRUPTION EFFORTS – LESSONS FOR VIETNAM

Hoang Kim Oanh

Faculty of Political Economy – Academy of Journalism and Communication

Email: hko01281979@gmail.com

Abstract: The Communist Party of China has always regarded the punishment and prevention of corruption as an important political task. Therefore, it has built an anti-corruption system and advocated integrity in accordance with the situation of China, creating a strong guarantee for the healthy development of the economy and continuously improving the Party's governing capacity. The article analyzes the benefits of integrity education in China's anti-corruption efforts, drawing lessons for Vietnam in the context of entering a new era, an era of national growth.

Keywords: Integrity education, China, acquirements, anti-corruption

Nhận bài: 15/05/2025

Phản biện: 18/06/2025

Duyệt đăng: 23/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Phòng chống tham nhũng không còn là vấn đề riêng của mỗi quốc gia, nó đã trở thành mối quan tâm hàng đầu và là một thách thức sống cho sự phát triển của tất cả các nước trên thế giới. Tham nhũng gây ảnh hưởng tiêu cực đến tất cả các lĩnh vực của đời sống kinh tế - xã hội, bởi vậy công cuộc phòng chống tham nhũng được xem là một cuộc chiến lâu dài và không khoan nhượng. Chính vì vậy, mọi quốc gia đều coi phòng chống tham nhũng là một trong những nhiệm vụ trọng tâm hàng đầu. Trung Quốc với tinh thần cải cách sáng tạo, tích cực thúc đẩy xây dựng chế độ phòng chống tham nhũng thông qua giáo dục liêm chính nhằm đề xướng liêm khiết, tăng cường ràng buộc và giám sát đối với việc thực thi quyền lực, đem quyền lực nhốt vào “trong lồng chế độ”. Do đó, bên cạnh việc xây dựng một hệ thống pháp luật phòng chống tham nhũng nghiêm minh, hiệu quả, Trung Quốc đã thông qua giáo dục liêm chính để từ đó góp phần nâng cao sự liêm chính ngay trong bản thân cán bộ, công chức, góp phần không nhỏ trong công cuộc phòng và chống tham nhũng ở Trung Quốc trong thời gian qua. Vậy, Trung Quốc thông qua phương thức giáo dục liêm chính và đã

đem lại hiệu quả ra sao là những vấn đề mà bài viết trọng tâm hướng tới, từ đó tham khảo để học hỏi và rút kinh nghiệm cho Việt Nam.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Giáo dục liêm chính và mối quan hệ với phòng chống tham nhũng

Khái niệm “liêm chính” được hiểu ở nhiều góc độ khác nhau và cụ thể hóa theo từng lĩnh vực. Về mặt xã hội, liêm chính là chuẩn mực đạo đức giúp điều chỉnh hành vi giữa con người với nhau, với tự nhiên và với chính bản thân. Trên bình diện cá nhân, đạo đức liêm chính thể hiện ở nhân cách trong sạch, ngay thẳng, tuân thủ chuẩn mực xã hội và pháp luật, được biểu hiện qua thói quen và hành vi ứng xử.

Theo Từ điển tiếng Việt, “liêm” là không tham lam, trong sạch; “chính” là ngay thẳng, đúng đắn. Tổ chức Minh bạch Quốc tế (TI) định nghĩa liêm chính là hành động theo các nguyên tắc đạo đức nhằm phòng ngừa tham nhũng. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng nhấn mạnh liêm chính là phẩm chất thiết yếu của cán bộ, công chức. Tổ chức OECD coi liêm chính công là sự ưu tiên lợi ích chung, loại bỏ lợi ích cá nhân trong khu vực công.

Giáo dục liêm chính đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành nhân cách con người, giúp cá nhân làm chủ bản thân, thích ứng và hành động đúng đắn trong các tình huống xã hội. Khi phẩm chất liêm chính được đề cao, cán bộ sẽ không chỉ tránh hành vi vụ lợi mà còn chủ động ngăn chặn những biểu hiện xâm phạm lợi ích công.

Mối quan hệ giữa liêm chính và tham nhũng, tiêu cực được Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng phân tích sâu sắc. Tham nhũng là biểu hiện của suy thoái tư tưởng, đạo đức, lối sống, trong khi tiêu cực là môi trường nảy sinh tham nhũng. Việc phòng, chống tham nhũng hiệu quả cần bắt đầu từ việc phòng ngừa suy thoái tư tưởng và đạo đức, tức là giải quyết tận gốc vấn đề.

Do đó, giáo dục liêm chính là giải pháp căn bản để ngăn chặn tham nhũng “từ sớm, từ xa”, góp phần xây dựng môi trường làm việc lành mạnh. Người có đức “liêm” sẽ tự trọng, biết sai trái và tự răn mình, trong khi người có đức “chính” sẽ hành xử công tâm, dũng cảm bảo vệ lẽ phải và sẵn sàng chịu trách nhiệm.

2.2. Phương thức giáo dục liêm chính trong phòng chống tham nhũng của Trung Quốc

Trung Quốc xác định bản chất của tham nhũng là việc sử dụng quyền lực công vì mục đích cá nhân thay vì phục vụ lợi ích xã hội. Để ngăn chặn tình trạng này, Trung Quốc áp dụng bốn biện pháp kiểm soát và giám sát quyền lực: dùng pháp luật, đạo đức, quyền lực và nhân dân để ràng buộc quyền lực. Trong đó, pháp luật là nền tảng để kiểm soát việc thực thi quyền lực; đạo đức nhằm nâng cao ý thức tự ràng buộc của cán bộ, công chức; quyền lực được giám sát bằng cơ chế phân quyền; và nhân dân đóng vai trò giám sát quyền lực thông qua các kênh dân chủ.

Giáo dục liêm chính là trọng tâm để thực hiện ràng buộc đạo đức, được triển khai qua việc xây dựng phòng tuyến đạo đức, đưa giáo dục liêm chính vào hệ thống trường học, tăng cường chuẩn mực đạo đức công vụ và giáo dục lòng yêu nước, ý thức cộng đồng. Đồng thời, Trung Quốc coi trọng việc ràng buộc quyền lực bằng quyền lực, thông qua tăng cường chế tài pháp luật, minh bạch hóa thực thi quyền lực và giám sát cán bộ lãnh đạo chủ chốt. Việc thực thi minh bạch được xem là yếu tố quan trọng để đảm bảo niềm tin và hiệu quả quản lý nhà nước.

Mặt khác, Trung Quốc nhấn mạnh vai trò giám

sát của nhân dân như một yếu tố không thể thiếu trong kiểm soát quyền lực. Người dân có thể tham gia vào việc giám sát quá trình thực thi chính sách, phản biện và góp ý một cách hợp pháp. Điều này giúp tạo ra sự phối hợp đồng bộ giữa Đảng, Nhà nước và toàn xã hội trong công tác phòng chống tham nhũng. Việc xây dựng cơ chế để người dân thực sự có thể tham gia vào giám sát, bày tỏ ý kiến và tiếp cận thông tin được xem là bước đi quan trọng trong việc phòng ngừa tham nhũng.

Các biện pháp trên hỗ trợ lẫn nhau, tạo nên hiệu quả đáng kể trong việc giáo dục liêm chính cho cán bộ, công chức và góp phần nâng cao nhận thức phòng, chống tham nhũng trong toàn xã hội. Đây không chỉ là công cụ ngăn ngừa hành vi sai trái mà còn là nền tảng để hình thành hệ thống quản trị nhà nước minh bạch, hiệu quả và có trách nhiệm.

23. Một số vấn đề rút ra đối với Việt Nam trong giáo dục liêm chính để phòng chống tham nhũng

Ở Việt Nam, thời gian qua, dưới sự chỉ đạo quyết liệt, toàn diện của Đảng; sự nỗ lực, cố gắng, phối hợp nhịp nhàng, chặt chẽ của các cơ quan chức năng và sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị, giáo dục liêm chính đã được triển khai cụ thể, sâu rộng đến từng tầng lớp nhân dân. Năm 2009, Thanh tra Chính phủ đã phối hợp với Bộ Giáo dục và Đào tạo, Bộ Tư pháp xây dựng và triển khai thực hiện Đề án “Đưa nội dung phòng, chống tham nhũng vào chương trình giáo dục, đào tạo, bồi dưỡng”. Nội dung trọng tâm của Đề án là gắn việc lồng ghép, tích hợp nội dung phòng, chống tham nhũng vào giảng dạy, đặt trọng tâm vào giáo dục đạo đức liêm chính, kết hợp giảng dạy pháp luật về phòng, chống tham nhũng với thời lượng phù hợp và thích hợp với từng độ tuổi, từng cấp học; Bộ Tư pháp phối hợp cùng Thanh tra Chính phủ và các cơ quan có liên quan triển khai, thực hiện có hiệu quả Đề án “Tuyên truyền, phổ biến pháp luật về phòng, chống tham nhũng, Công ước của Liên Hợp quốc về chống tham nhũng trong cán bộ, công chức, viên chức và Nhân dân từ năm 2012 đến năm 2016” và Đề án “Tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về phòng, chống tham nhũng giai đoạn 2019-2021”; Bộ Nội vụ cũng đã đưa vào chương trình bồi dưỡng công chức lãnh đạo cũng như bồi dưỡng theo ngạch công chức hành chính các nội dung về đạo đức, văn hóa công

chức, công vụ, cải cách hành chính, quản lý tài chính công và quản lý nội bộ cơ quan gắn với việc học tập và làm theo tư tưởng, tấm gương đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Về thực hành liêm chính và đạo đức công vụ, thực hiện chỉ đạo của Chính phủ, các cơ quan ở Trung ương đã ban hành quy tắc ứng xử của cán bộ, công chức, viên chức; Thủ tướng Chính phủ cũng phê duyệt Đề án Văn hóa công vụ nhằm nâng cao văn hóa công vụ, góp phần hình thành phong cách ứng xử, lề lối làm việc chuẩn mực của đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức; đảm bảo tính chuyên nghiệp, trách nhiệm, năng động, minh bạch, hiệu quả trong hoạt động thực thi nhiệm vụ, công vụ; đáp ứng yêu cầu phục vụ Nhân dân, xã hội... Những chương trình giáo dục này đã góp phần quan trọng trong công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, đạt được nhiều kết quả toàn diện cả ở trung ương và địa phương, từ đó giữ vững ổn định chính trị, thúc đẩy phát triển kinh tế – xã hội, củng cố thêm niềm tin của nhân dân.

Tuy nhiên, bên cạnh các kết quả đã đạt được, giáo dục liêm chính của Việt Nam thời gian qua còn hình thức, chưa tác động sâu rộng làm thay đổi quan điểm, nhận thức cũng như thay đổi hành động, ứng xử của đội ngũ cán bộ, công chức trong thực thi công vụ. Hoạt động tuyên truyền, giáo dục liêm chính một số nơi còn đơn điệu, chưa nhận được sự thu hút của các đối tượng, một số chỗ còn mang tính bề nổi, phong trào, không ổn định; Tính bền vững trong công tác phòng, chống tham nhũng ở một số nơi chưa cao... Hơn nữa, muốn giải quyết triệt để vấn đề tham nhũng, thì điều quan trọng nhất là cần thực hiện các biện pháp hữu hiệu, quyết liệt để ngăn chặn và đẩy lùi nạn tham nhũng “từ gốc” và “tận gốc”, đặc biệt phải xây dựng được hệ thống luật pháp hoàn thiện, chặt chẽ, xử phạt nghiêm minh, không thiên vị, không châm chước. Bên cạnh đó, cần chú ý đến những nguyên nhân gây nên tệ nạn tham nhũng như: vấn đề khó khăn về đời sống; Vấn đề hệ tư tưởng... Chính vì vậy, muốn cán bộ, công chức nhà nước không lún sâu vào bước đường tham nhũng, thì một trong những biện pháp hàng đầu là phải giải quyết “từ gốc” của nạn tham nhũng, đó chính là xây dựng ý thức, trách nhiệm của cán bộ, công chức trong thực thi nhiệm vụ công.

Từ những vấn đề trên, thông qua nghiên cứu phương thức giáo dục liêm chính của Trung Quốc

trong phòng chống tham nhũng, Việt Nam cần thực hiện một số vấn đề sau:

Thứ nhất, để giáo dục liêm chính đi vào thực chất, cần đẩy mạnh quyết tâm chính trị và cam kết của Chính phủ trong việc lồng ghép giáo dục về liêm chính công vào hệ thống trường học; hệ thống các trung tâm đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức. Kế thừa những giá trị đạo đức, chuẩn mực truyền thống với sự sáng tạo của khoa học và công nghệ đan xen nhau, sáng tạo trong phương pháp phòng chống tham nhũng sẽ là công cụ hữu hiệu trong giáo dục liêm chính nhằm đảm bảo quán triệt mục tiêu của giáo dục liêm chính là nâng cao nhận thức về liêm chính đối với đội ngũ cán bộ, công chức. Để mỗi cán bộ, công chức nhận ra rằng: liêm chính là phẩm chất “gốc”, là chuẩn mực, thước đo để đánh giá phẩm chất đạo đức lối sống, bản lĩnh chính trị của bản thân, từ đó vững vàng trước những cám dỗ tiền tài vật chất trong quá trình thực thi nhiệm vụ công.

Thứ hai, cần tận dụng đầy đủ cơ hội to lớn do kỹ thuật đem lại từ cách mạng công nghệ 4.0 nhằm xây dựng các chương trình phòng chống tham nhũng qua mạng, từ đó có thể mở rộng phạm vi và độ mở tham gia của công chúng trong công tác phòng chống tham nhũng. Theo đó, cần đổi mới hình thức, phương pháp giáo dục liêm chính cho toàn thể cán bộ, công chức, người dân trong xã hội nhằm nâng cao ý thức trách nhiệm trong thực thi công vụ, xây dựng văn hóa liêm chính, phòng ngừa tham nhũng, tiêu cực.

Thứ ba, cần kiện toàn, cải cách chế độ nhân sự cán bộ, cải cách thể chế tư pháp và thể chế quản lý tài chính, hướng tới xây dựng chế độ đãi ngộ thỏa đáng đối với các cán bộ, công chức nhà nước với mức lương cao tương ứng với giá trị chất xám, có tính cạnh tranh với khu vực tư nhân, Như vậy, không những giúp công chức nhà nước giảm bớt khó khăn về đời sống, để khỏi sa ngã bởi nghịch cảnh, mà còn cung ứng những điều kiện vật chất cần thiết để họ theo đuổi cuộc sống thanh cao, liêm khiết, cống hiến hết mình cho công việc.

Thứ tư, xác định muốn phòng ngừa và trừng trị tham nhũng, cần không ngừng cải cách, sáng tạo pháp luật, dùng pháp luật để quản lý quyền, quản lý việc, quản lý người, kiện toàn cơ chế ràng buộc và giám sát vận hành quyền lực, nâng cao năng lực chấp hành pháp luật, bảo vệ tính quyền uy của pháp luật, như thế mới có thể loại

bỏ về căn bản mảnh đất này sinh tham nhũng. Hiện nay hiện tượng tham nhũng diễn biến đặc biệt phức tạp, một số vụ án có số tiền lớn, có nhiều cán bộ, công chức liên quan; hành vi tham nhũng ngày càng phức tạp, kín đáo hơn, gây khó khăn hơn trong việc vạch trần và điều tra xử lý.

Thứ năm, cần xây dựng bộ chỉ số đánh giá về liêm chính đối với cán bộ, công chức, trong các cơ quan, tổ chức đơn vị gắn với công tác thi đua khen thưởng hàng năm. Trong đó coi liêm chính là một trong những tiêu chí quan trọng để đánh giá, quy hoạch, bổ nhiệm, giới thiệu cán bộ ứng cử; phát huy tính năng động, sáng tạo của cán bộ, công chức; động viên, khuyến khích và tạo điều kiện cho cán bộ, công chức, phát huy năng lực, sở trường; tích cực đấu tranh, phòng, chống tham nhũng, tiêu cực vì lợi ích chung. Đồng thời, chú trọng công tác tự kiểm tra việc thực hành liêm chính trong nội bộ cơ quan, đơn vị để nâng cao hiệu quả phòng ngừa tham nhũng, tiêu cực từ sớm, từ xa, kịp thời phát hiện những trường hợp vi phạm đạo đức công vụ, chuẩn mực liêm chính để chấn chỉnh. Bởi, việc hình thành một xã hội liêm

chính, giáo dục liêm chính sẽ không hiệu quả nếu không lan tỏa được các giá trị liêm chính ra toàn xã hội. Liêm chính cần được bắt nguồn từ khu vực công như một vết dầu loang. Liêm chính phải được thấm nhuần trong cán bộ, đảng viên trước, sau đó đến nhân dân, từ đó dần hình thành được ý thức, thái độ chống tham nhũng trong mỗi cá nhân và trong toàn xã hội.

III. KẾT LUẬN

Từ kinh nghiệm phòng chống tham nhũng của Trung Quốc cho thấy: giáo dục liêm chính là một trong những phương thức giúp phòng và chống tham nhũng một cách hiệu quả. Giáo dục liêm chính ở Trung Quốc không những chỉ dừng lại ở định hướng giáo dục mà còn cần phải thực hiện liêm chính một cách hiệu quả nhất. Do đó, bên cạnh tuyên truyền, giáo dục về đạo đức liêm chính đối với cán bộ, công chức và toàn thể nhân dân, chính phủ Việt Nam còn cần thực hiện giáo dục liêm chính thông qua các chính sách hỗ trợ để việc thực thi liêm chính đạt được hiệu quả cao nhất trong phòng chống tham nhũng, góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả của nền hành chính phục vụ nhân dân.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Như Ý (1998), *Đại từ điển tiếng Việt*. H. NXB Văn hóa thông tin, 1998, tr. 1018, 367, 1018;
2. Tổ chức minh bạch quốc tế (2009), *Tài liệu hướng dẫn Ngôn ngữ đơn giản của Tổ chức Minh bạch Quốc tế*;
3. *Hồ Chí Minh toàn tập (2011). Tập 6*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 126;
4. *OECD recommendation of the Council on Public Integrity (2017)*, Khuyến nghị của Hội đồng Liêm chính công OECD;
5. Nguyễn Phú Trọng (2023), *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh*. H. NXB. Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 21;
6. Hoa Nguyễn: *Phòng, chống tham nhũng ở Trung Quốc: Trị cả “gốc” lẫn “ngọn”*, Báo điện tử Công an nhân dân, ngày 19/4/2017, <https://cand.com.vn/Ho-so-Interpol/Trung-Quoc-chong-tham-nhung-Tri-ca-goc-lan-ngon-i429604>
7. 中华人民共和国中央人民政府 (2025), 深入推进党风廉政建设和反腐败斗争 以全面从严治党新成效为推进中国式现代化提供坚强保障——在中国共产党第二十届中央纪律检查委员会第四次全体会议上的工作报告 https://www.gov.cn/yaowen/liebiao/202502/content_7007543.htm
8. Thạch Bình: *“Trung Quốc: Cuộc chiến chống tham nhũng và những thách thức phía trước”*, Báo điện tử Vietnam-plus, ngày 16/5/2019, <https://www.vietnamplus.vn/trung-quoc-cuoc-chien-chong-tham-nhung-va-nhung-thach-thuc-phia-truoc/862887.vnp>
9. Chính phủ (2023), Báo cáo tổng kết 10 năm thực hiện Chiến lược quốc gia phòng, chống tham nhũng đến năm 2020.
10. 李步云 (2009) 依法治国的理论与实践, 法治文明与法律发展, 第 180期, <http://iolaw.cssn.cn/zzwx/201905/P020190522347396035813.pdf>